

„Omul în speranță trăiește întotdeauna. Dacă n-ar trăi în speranță, ar muri imediat.” (Arsenie Lepoiev, deportat în anul 1951 din Variaș în Valea Viilor, Fetești, Bărăgan.)

G.P. : Mă numesc Gordana Peici și astăzi, în data de 1 iunie 2016, mă aflu în locuința domnului Arsenie Lepoiev, deportat în Bărăgan în anul 1951. Domnule Arsenie, povesteți-mi, vă rog, despre experiența dumneavoastră din Bărăgan.

A.L. : În Bărăgan când ne-am dus am fost de opt ani. Eram copil, mergeam la școală, părinții lucrau prin pădure, prin rituri, făceau cărămidă. Greu era. Nu vedem părinții; de sâmbătă până luni, atât. Erau plecați pentru a câștiga o bucată de pâine. La școală am mers, acolo e unicul sat care a avut școală sârbă până în clasa a patra: sârbă și germană.

G.P. : Unde, mai exact, ați fost deportat?

A.L. : Fetești, denumirea a primit satul nou: Valea Viilor. Acolo am fost. Îi spuneau Valea viilor, dar eram în vârful dealului (râde).

G.P. : Când ați plecat de acasă ce vă amintiți că au luat părinții cu ei?

A.L. : Ce au putut să ia. Doi cai, căruță, vreo zece găini, atât ți-au dat voie, un porc și restul ce au putut, mobila au încărcat-o pe o căruță, două. Atât. Restul a rămas tot aici. Tot or luat. Când am venit înapoi nu am primit nimic, casa dărâmată trebuia reparată. Erau greutăți mari. În casa noastră erau militarii prima dată, după aia au stat țiganii, vai și amar ce era aicea. Să te ferească Dumnezeu!

G.P. : Cu cine erați când ați plecat?

A.L. : Când am plecat eram eu, fratele meu, tata, mama, bunica, bunicul și o soră de-a lui bunicul. Noi șapte inși eram... din care trei erau ați de muncă. Restul, eu cu bunicul, cu bunica și cu mătușa, ei bătrâni, eu copil, poți să-ți închipui cum era traiul.

G.P. : Cum ați reușit să vă construiți casa acolo?

A.L. : Foarte greu. Ne-au dat materiale. Ne-au dat hornuri pentru casă, uși, geamuri și am bătut din pământ, căși bătute, și mergeau în baltă cu bărci, tăiau papură ca să acoperim casa. Asta

din iunie; trebuia să o faci repede ca să ai iarna unde să intri. Până atuncea am stat în colibe, în bordeie, când ne-au adus, ne-au aruncat în câmp. Era numai bumbac și grâu. Noroc că era o lizieră de salcâmi. S-au tăiat de s-au făcut niște colibe, bordeie. Vânt, nu era apă, nu era nimic, ne aducea apa cu cisterne, caldă, toată clocită, vai și amar.

G.P. : Ce alimente ați luat de aici?

A.L. : Păi ce am putut să luăm? Ce puteai să iei. Slănină, șuncă, nu ți-o picat în cap să iei și cartofi, eu știu mai ce minuni.

G.P. : Exista speranța întoarcerii?

A.L. : Omul în speranță trăiește întotdeauna. Dacă n-ar trăi în speranță, ar muri imediat.

G.P. : Din ce sate mai erau deportați cu dumneavoastră?

A.L. : Păi erau din Valcani, din Beba Veche, Cheglevici, noi din Variaș, atuncea erau din Cenei, din Sănnicolau Mare, din Pobda, de acolo, partea aia erau cu noi.

G.P. : De cine vă amintiți de acolo?

A.L. : Îmi amintesc de prietenii cu care am mers la școală, de vecinii care au fost; cu prietenii cu care am mers la școală și ce ne întâlnim când facem reuniune, când venim în Timișoara. Atunci ne aducem aminte cum o fost în copilărie.

G.P. : Deci mai țineți legătura cu ei.

A.L. : Păi ținem legătura pentru că în fiecare an înainte de Rusalii se face un parastas și ne adunăm acolo în fața monumentului și ne întâlnim.

G.P. : Au existat unele legături speciale?

A.L. : Nu. Nu am avut așa legături speciale. Am avut în Bărăgan din partea Clisurei. Dincolo Socol, Câmpina, de acolo iar am avut. Fiind nevasta din Câmpina, de acolo iară mă întâlnesc cu mulți colegi de școală și oameni mai în vârstă.

G.P. : Cum v-ați înțeles cu cei de acolo din Bărăgan?

A.L. : Cu cei din Bărăgan... Prima dată, ei s-au ferit de noi că au spus că suntem bandiți, criminali și ei s-au ferit de noi. Și pe urmă oamenii, când au văzut ce fel de oameni suntem... Eram foarte buni prieteni și foarte mult au învățat de la bănațeni cum se lucrează agricultura și treburi din astea culinare și toate.

G.P. : Dar bănațenii au învățat ceva de la ei?

A.L. : N-au avut ce. N-au avut ce.

G.P. : În opinia dumneavoastră, care a fost cauza deportării în Bărăgan?

A.L. : Cauza... spune că pe mine când m-or încorporat în armată m-or întrebat dacă am fost condamnat. Eu le-am spus că am fost condamnat patru ani jumătate. Spune: „Unde”?, „În Bărăgan.”, spune să tac din gură, să nu vorbesc că asta a fost greșeala partidului. Păi cum a fost greșeala partidului dacă eu am ispășit pedeapsa? Asta a fost o politică cu Tito. Toți pe marginea graniței cu Iugoslavia erau dislocați. Nu conta că ești tu român, că ești neamț, că cine știe și cine; era primarul comunei, dacă avea ură pe cutare, pe cutare, l-a pus pe listă și oi fi tu bogat, oi fi sărac, te-a dus.

G.P. : Deci indiferent dacă aveai avere, dacă erai considerat chiabur sau nu, erai deportat.

A.L. : Erau și săraci lipiți. Erau care au avut cunoștințe aici în Variaș, care era pus pe listă, și l-or șters și l-a pus pe ăsta care a avut grijă în cimitir la nemți, pe Hiler, sărac lipit pământului. N-a avut nici casă, nimic, a stat în cimitir.

G.P. : Înainte de a fi deportați au existat unele evenimente care să prevestească deportarea?

A.L. : S-a vorbit ceva, dar nu s-a știut că înainte de a ne duce în Bărăgan i-au luat pe nemți și i-au dus în Rusia, tineretul, și pe urmă ne-or dus pe noi. Se vorbea că ne duce în Siberia și numai o dată ne-am trezit cu gara plină cu vagoane de marfă, în ziua a doua de Rusale. În 19 iunie, dimineața la trei-patru, a venit miliție, soldații, împachetarea și du-te. Am mers câteva zile cu vagonul până acolo. În gări mari, unde stăteam, venea Crucea Roșie și la copii dădea o cană de lapte praf, o bucătică de pâine neagră, marmeladă. Când am ajuns la Orșova, vagoanele, ușa era deschisă către Dunăre. Ne-or închis ușa să nu ne uităm dincolo, să nu vedem Dunărea să ne uităm

la sârbi. Și la noi în vagon era un ofițer și era un băiat bun, mi-a întredeschis ușa să mă uit la Dunăre cum trec vapoare. În fiecare vagon era un soldat, te păzea. N-ai putut să faci nimic. Vai și amar. Îți dai seama... când ajungi acolo, te aruncă în câmp. Cum bate vântul e praf, să te ferească Dumnezeu. Nu-i doresc la nimeni.

Era comună de o mie și ceva de numere, erau numai două fântâni, adânci de 80 de metri și din fântână se scotea 30 de găleți de apă, numai de apă. Mergeam în Buliga Fetești după apă. La doi-trei kilometri. Eu două cânăți de cinci litri căram. Mergeai în vale și când veneai, urcai în deal cu plinul. Era greu, nu aveai apă să te speli. Într-o apă se spală prima dată cel mai tânăr, tot în apa aia se spală pe față până la ultimul om și pe urmă apa aia o pui să se limpezească să dai la o găină acolo, la un purcel ce ai avut.

Călduri mari, iarna viscol și acuma se plâng ăștia cu viscoalele la televizor că nu îi ajută nimeni, dar cine ne ajuta pe noi că nu ai putut să ieși din casă. Era troiană în fața ușii, n-ai putut să deschizi ușa, nimic, care nu avea unu pe altu. Se făcea tunel ca să poți să ieși afară. Deci noi am putut să ieșim afară prin geam. Unchiul, fratele lui tata, în fața cășii noastre, îi era acoperită casa cu troiană. Și căși s-au făcut pe un plan, unde erau mai puțini, acolo avea numai o bucatărie și o cameră. Noi, fiind mai mulți, am avut două camere și o bucatărie. Astea au fost. Aici au bătut parii, aicea ți-i planul și fă-ți. Du-te acolo și ia-ți scândura și asta. Unii oameni, săracii, s-or chinuit, or cărat apa de or vândut cu 50 de bani găleata. Nu uit, un neamț din Sânnicolau Mare a avut șase măgari și a avut un butoi de 1000 de litri. Căra apă cu măgarii. Îți dai tu seama până el umplea butoiul, mergea două zile. Era greutate mare. N-are rost nici să povestesc. Când îmi aduc aminte, închid ochii, văd filmul. Degeaba unii se laudă așa și așa. Toți care se laudă toți mint. Mint.

G.P. : Ați reușit întemeierea unui nou sat în adevăratul sens al cuvântului după ce ați construit casele?

A.L. : Da. A fost un sat, prima dată era denumirea Feteștii Noi, pe urmă Valea Viilor și după ce ne-o dat drumul nouă acasă, că prima serie le-a dat în '55 în august la câțiva acasă, și în noiembrie, la sfârșitul lui noiembrie '55 a dat drumul numai la sârbi. Și pe urmă în decembrie i-a eliberat pe celelalte nații. Dar a doua serie am fost numai sârbi căroră le-a dat drumul. Asta

datorită lui Tito. S-a înțeles cu Gheorghe Dej și ne-a dat drumul. Asta este toată povestea. De multe ori nici nu vreau să îmi mai amintesc de greutățile alea.

Eram copil, lângă satul nostru era semănată mazărea. Mergeam, băgam cămașa în chiloți, culegeam mazăre, venea paznicul cu pușca, numai vezi că pușca în spatele nostru. Noi, copii, să murim de frică. Așa a fost. Greu. Vântul, când începea odată, crivățul, pământ nisipos, nu puteai să deschizi ochii. Cum eram copil, mă jucam în praf și când veneam seara eram tot negru, transpirat. Nu puteam să mă spăl. Ce să-i faci. Asta a fost. Viață amară.

G.P. : E bine să se știe ceea ce s-a întâmplat sau e bine să uităm?

A.L. : Trebuie să iertăm, dar să uităm nu. Să iertăm, dar să uităm nu. Dacă m-ai înțeles.

G.P. : Cum a fost viața dumneavoastră înainte de deportare?

A.L. : A fost iar o viață grea. Era cu cote, mergeai la treierat afară în arie și îți lua tot găul, îți lua tot și impozit trebuia să plătești și când veneai acasă nu aveai nimic. Bunicu-meu nu a avut destul cât a pus cotă. Bunicul meu a făcut și pușcărie vreo două luni... Erau cote că-ți impuneau să dai și lapte și grâu și porumb și chiar și ce nu se cultiva pe partea asta. Și unii s-or îmbogățit după ce am plecat noi, ne-au deportat pe noi, și s-or dus unii care or avut curaj și legături, or recoltat grâul nostru și toți s-or îmbogățit. Au luat pământ de acolo care nu au plătit impozit nimic. Pe urmă, când am venit noi din Bărăgan, n-or mai avut atâta pământ că ne-a dat și nouă ceva înapoi. Asta a fost viața. Nu îmi amintesc prea multe că eram mic.

G.P. : Și când v-ați întors cum s-au integrat părinții în sat?

A.L. : Foarte bine. Am fost foarte bine primiți de oameni, în afară de marii membri de partid care ne-or pus la deportare, la ăștia nu le-o convenit. Pentru restul... am fost bine primiți de toți și o venit toți la gară să ne ajute cu transportul, cu una alta, să ducem.

G.P. : Cum v-ați întors de acolo?

A.L. : Păi iară cu vagon de marfă s-a întors tata, dar noi am venit cu personalul acasă. Am plecat de acolo în 23 decembrie și în 24 decembrie după-masa la ora trei am ajuns acasă cu trenul. Noi, și a doua zi a ajuns tata cu vagonul.

G.P. : Au adus ceva de acolo?

A.L. : Am adus ce am avut. Mobilă și ceva ce ne-am cumpărat și noi pentru iarnă, am tăiat porcii acolo, am ținut. Asta am adus. Am cumpărat și noi acolo să avem grâu pentru iarnă, pentru pită ceva porumb și restul nu am avut ce să aducem. Ce am dus.

G.P. : Au reușit să țină și niște animale pe lângă casă?

A.L. : Unii au ținut. Noi am ținut păsări și porci, alții au ținut vacă, alții au ținut cal, alții capră. Alte animale nu am ținut. Nu mă refer la pisică și la câine (râde).

G.P. : Cum v-a schimbat această experiență?

A.L. : Nu știu ce să spun. Bătrânii or văzut multe greutăți; trebuia să mergi să lucrezi cum era pe timpul ăla, după, de exemplu, când ne-a dus pe noi în '51, în '53 era schimbarea banilor. N-or avut oamenii bani cu ce să trăiască. Atunci mergeai să lucrezi. Mergeau la I.A.S. pentru cinci lei la zi și pentru mâncare.

Trebuie să iertăm, dar să nu uităm.